

BURGONYA

 termőföldtől az asztalig	Verzió:	NEBIH/3/1
	Készítette:	Dr. Gergely László Horpácsiné Zsulya Ágnes Ruga-Kovács Blanka
	Lektorálta:	Csapó József
	Hatályos:	2021.12.15.

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	5
2	Általános rész	5
2.1	Bejelentés kezdeményezése	5
2.2	Bejelentés elfogadása.....	5
2.3	Vizsgálat szüneteltetése, megszűnése, meghosszabbítása, bejelentés visszavonása	5
2.3.1	Vizsgálat szüneteltetése.....	5
2.3.2	Vizsgálat megszűnése, bejelentés visszavonása	6
2.3.3	Vizsgálat meghosszabbítása.....	6
2.4	Új fajtafenntartó bejegyzése.....	6
2.5	Bejelentések nyilvántartása.....	6
2.6	Fajtanév bejelentése	6
2.7	Egyéb általános tudnivalók	7
2.7.1	Elismerés utáni ellenőrzés.....	7
2.7.2	Felkerülés a Nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre.....	7
2.7.3	Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről.....	7
2.7.4	A Nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása	7
3	Gazdasági értékvizsgálatok gyakorlati végrehajtása	7
3.1	Kísérleti helyek száma	7
3.2	Kísérlet időtartama.....	7
3.3	Kísérletek elrendezése, tenyészterület, parcellaméret	7
3.3.1	A kísérleti parcellák mérete	8
3.3.2	Ültetés módja.....	8
3.3.3	Kísérletek csoportosítása és jelölése	8
3.4	Vetőgumó beküldése, mennyiségi és minőségi előírások, határidők.....	8
3.4.1	A vetőgumó mennyisége és minősége.....	8
3.4.2	A vetőgumó beérkezési határideje	9
3.4.3	A vetőgumó kezelése	9
3.5	Vetőgumó szétosztása, kiszállítása.....	9
3.5.1	Standard fajták vetőgumója.....	9
3.5.2	Kísérleti vetőgumó maradékok tárolása, kezelése	9
3.6	Kísérlet beállítása	9
3.6.1	Terület kiválasztás.....	9
3.6.2	Tápanyag utánpótlás.....	9
3.6.3	Vegyszeres gyomirtás.....	10
3.6.4	Ültetés	10
3.6.5	Kísérleti parcellák jelzése, kezelése.....	10
3.6.6	Növényápolás, növényvédelem	10
3.6.7	Öntözés	11
3.7	Betakarítás.....	11
3.8	Adat felvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése	11
3.8.1	Ültetés napja	11

3.8.2	Kelés napja	11
3.8.3	Kezdeti fejlődés	11
3.8.4	Virágzás kezdete.....	12
3.8.5	Virágzás vége.....	12
3.8.6	Virágszín meghatározása.....	12
3.8.7	Érés napja	12
3.8.8	Betakarítás ideje.....	12
3.8.9	Termésmennyiség mérés	12
3.8.10	Gumóforma, héj-, és hússzín meghatározása	12
3.8.11	Mintavétel.....	13
3.9	Beltartalmi és felhasználási érték meghatározása	14
3.9.1	Főzési-sütési próba, ízbírálat.....	14
3.9.2	Mélyhűtött hasábburgonya	14
3.9.3	Chips.....	14
3.9.4	A gumók mechanikai hatásokra történő hússzürkülés-vizsgálata.....	14
3.10	Növénykórtani vizsgálatok.....	14
3.10.1	Leromlást okozó vírusbetegségek.....	15
3.10.2	Burgonyavész	16
3.10.3	Sugárgombás varasodás.....	16
3.10.4	Gombás és baktériumos eredetű gumórothadások	17
3.10.5	Egyéb fertőző- és élettani gumóbetegségek/elváltozások	17
3.10.6	Alternáriás levélfoltosság.....	18
3.10.7	Sztoľburos megbetegedés.....	18
3.11	A kísérletek növénykórtani értékelhetősége	18
3.12	A fajták növénykórtani besorolása.....	19
4	A burgonyafajták gazdasági értékének megállapítása	20
4.1	Primőr, korai és nyári termesztésű fajták	20
4.2	Téli tárolású étkezési fajták	20
4.3	Saláta és desszert burgonyafajták.....	21
4.4	Mélyhűtött hasábburgonya (pommes-frites) gyártására alkalmas fajták	22
4.5	Püré-pehely gyártására alkalmas fajták	22
4.6	Burgonyaszírom (chips) gyártására alkalmas fajták	23
4.7	Keményítő gyártására alkalmas fajták	23
5	Előterjesztés feltételei	24
6	Standardok használata.....	24
7	.Tájékoztatás, adatközlés	25
7.1	Általános tudnivalók.....	25
7.2	Éves jelentés	25
8	Kísérlet elbírálása	25
8.1	A kísérlet elfogadása	25
8.2	Kísérlet kizárása	25

9	DUS vizsgálatok	26
9.1	Gyakorlati végrehajtás.....	26
9.2	Vizsgálati irányelvek.....	26
10	Előterjesztés tartalma	26
11	NÉBIH nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége	27

1 Bevezetés

Magyarországon a növényfajták állami elismerését „A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról” szóló 2003. évi LII. törvény és annak végrehajtására kiadott „A növényfajták állami elismeréséről” szóló 40/2004. (IV. 7.) FVM rendelet (továbbiakban rendelet) szabályozza. A rendelet 2. § (1) szerint a növényfajták állami elismeréséhez és a növényfajta-oltalom megszerzéséhez szükséges kísérleti vizsgálatokat – a Fajtaminősítő Bizottság által jóváhagyott módszertan szerint - a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: NÉBIH) végzi, és azt a Fajtaminősítő Bizottság jóváhagyása után a NÉBIH -nek alkalmazni kell.

2 Általános rész

2.1 Bejelentés kezdeményezése

A bejelentést hivatalos bejelentési nyomtatványon kell megtenni. Az adatok valóságát a bejelentő, illetve adott esetben a képviselője aláírásával igazolja.

A tartalmi és formai követelményeket jogszabály írja elő.

2.2 Bejelentés elfogadása

A fajtabejelentések folyamatosak, de az adott tenyészidőre vonatkozó bejelentést csak a Rendelet 4. sz. mellékletében meghatározott határidőig lehet elfogadni. A nem jogszabály szerint kitöltött, illetve a nem EU tagországban illetékes bejelentő írásbeli hozzájárulása nélkül beküldött bejelentőíveket a NÉBIH elfogadás nélkül visszaküldi. A beérkezett bejelentőívek elfogadásáról a NÉBIH határozatot hoz.

2.3 Vizsgálat szüneteltetése, megszünése, meghosszabbítása, bejelentés visszavonása

2.3.1 Vizsgálat szüneteltetése

A vizsgálat szüneteltetését a bejelentő egy alkalommal, szükség szerint legfeljebb két tenyészidőszakra kérheti. A kérelmet írásban, legkésőbb a vetőgumó beérkezésének határidejéig kell közölni.

2.3.2 Vizsgálat megszüntése, bejelentés visszavonása

A NÉBIH a vizsgálatokat a rendelet 13.§ (3) alapján szüntetheti meg. A már kísérletbe állított fajtákra vonatkozó bejelentéseket a bejelentő írásban visszavonhatja. Tárgyévre vonatkozóan a visszavonást a vetőgumó beérkezési határidejéig kell megtenni.

2.3.3 Vizsgálat meghosszabbítása

Amennyiben a vizsgálat bármely okból meghiúsul, a vizsgálat ideje legfeljebb egy évvel meghosszabbítható.

2.4 Új fajtafenntartó bejegyzése

Az államilag elismert, oltalom alatt nem álló fajták hazai fajtafenntartására újabb fajtafenntartó jelentkezhetsz be az erre a célra szolgáló nyomtatványon. A bejelentés alapján a NÉBIH ellenőrzi a bejelentési dokumentációt, a fajtafenntartás eredményességét úgy, hogy az új fajtafenntartótól bekért vetőmagot (szaporítóanyagot) egyéves DUS-vizsgálatban a referenciagyűjteményben lévő vetőmaggal (szaporítóanyaggal) összehasonlítja. Ha a fajtafenntartás ellenőrzésének eredménye pozitív, akkor a NÉBIH előterjesztést készít a Fajtaaminósító Bizottság részére az újabb fajtafenntartó bejegyzésére.

2.5 Bejelentések nyilvántartása

A NÉBIH a bejelentőíveket beérkezési sorrend alapján érkezteti és iktatja. Az iktatás során rögzíti a fajtajelölt nevét vagy nemesítői jelzését, amelyen a vizsgálati idő alatt a nyilvántartásban szerepel, és amely nem változtatható. A fajta azonosítása a vizsgálat ideje alatt a nyilvántartási szám alapján történik. (Azon fajták, melyek már szerepelnek az EU Közösségi Katalógusában, a regisztrált néven kerülnek nyilvántartásra.)

2.6 Fajtanév bejelentése

Amennyiben a bejelentő a fajta nevét a bejelentőíven nem adta meg, vagy azon változtatni akar, úgy azt külön kérés nélkül az utolsó vizsgálati év vetőgumó- beérkezésének határidejéig kell megadni.

2.7 Egyéb általános tudnivalók

2.7.1 Elismerés utáni ellenőrzés

A NÉBIH a tartós tárolóban őrzött letéti minták és a fajtafenntartótól bekért szaporítóanyag összehasonlításával a fajta fenntartását szűrőpróbaszerűen ellenőrzi.

2.7.2 Felkerülés a Nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre

Az állami elismerésről szóló határozat kiadása után az állami elismerésben részesült fajták felkerülnek a Nemzeti Fajtajegyzékre. A Nemzeti Fajtajegyzék változásairól a NÉBIH tájékoztatja a Közösségi Növényfajta Hivatalt, valamint az Európai Unió Bizottságát, amely gondoskodik az EU Közös Katalógusra vételről. A NÉBIH évente egy alkalommal küld jelentést az OECD tagállamok részére készülő jegyzék kiegészítéséhez.

2.7.3 Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről

Az állami elismerés 10 évre szól. A bejelentő az elismerés időtartama alatt bármikor kérheti az állami elismerés visszavonását.

2.7.4 A Nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása

A fajta fenntartója két évvel a lejárát előtt kérheti a fajta Állami Elismerésének meghosszabbítását, melyet a NÉBIH az előírt egyéves összehasonlító DUS vizsgálatok és az adminisztratív eljárások lefolytatása után a meghosszabbítási javaslatot a Fajtaminősítő Bizottság elé terjeszti.

3 Gazdasági értékvizsgálatok gyakorlati végrehajtása

3.1 Kísérleti helyek száma

Kísérleti helyek száma: 4 - 6 hely (minimálisan értékelhető kísérleti helyek száma: 4.)

3.2 Kísérlet időtartama

Kísérlet időtartama: 3 év. (Két év abban az esetben, ha a fajta teljesítménye a kísérlet első két esztendejében egyenletesen jó volt.)

3.3 Kísérletek elrendezése, tenyészterület, parcellaméret

A kísérletek csoportosított elrendezésben kerülnek beállításra, ami azt jelenti, hogy a fajták után termesztési fokozatuk (E és e) szerint képeznek külön csoportokat. A kísérletek 4 ismétléses véletlen blokk elrendezésűek az állomásra meghatározott randomizáció szerint beállítva.

3.3.1 A kísérleti parcellák mérete

Hossza: 9,2 m;

Szélessége: 1,5 m.

Ismétlések száma: 4

3.3.2 Ültetés módja

Parcellánként 2 sorban, 56 tővel

Sor és tőtávolság: 75 x 33 cm

Ez 40.400 db/ha tőszámnak felel meg. A parcellák első növényeit a 9,2 m-es parcella határára kell ültetni.

A sorozatok első és utolsó fajtája mellé - a káros szegélyhatás elkerülése céljából - a kísérleti parcellával azonos méretű és tőállományú szegélyparcellát helyezünk el a kísérlet fajtáival megegyező érésidejű és lehetőleg magasfokú vírusrezisztenciával rendelkező fajtából. A szegélysorok jelzése kék színű karóval történik.

3.3.3 Kísérletek csoportosítása és jelölése

I.A. Igen korai és korai érésű fajták

II.A. Középkorai és középérésű fajták.

E = elit fokozat (első éves)

e = 1. szaporítási fokozat (másodéves)

3.4 Vetőgumó beküldése, mennyiségi és minőségi előírások, határidők

A Rendelet 2. sz. mellékletének nem megfelelő minőségű vetőgumó a kísérletből kizárható. A vetőmag, szaporítóanyag minősége a mindenkor érvényes állami elismerést szabályozó rendelet előírásainak feleljen meg. A vetőgumó minőségi tulajdonságait a bejelentő köteles közölni, melyet szűrőpróbaszerűen a NÉBIH ellenőriz.

A burgonya vetőgumót az alábbi címre kell eljuttatni: NÉBIH NFÁ. Vetőmagelosztó, 2463 Tordas, Szabadság u. 2. (továbbiakban: VEO).

A Vetőmagelosztóba a beérkezett vetőgumó tételekről nyilvántartást vezetnek.

3.4.1 A vetőgumó mennyisége és minősége

Mennyisége: 2500 db gumó.

Minősége: E szaporulati fokozatú.

Mérete: 35/55 mm.

3.4.2 A vetőgumó beérkezési határideje

Március 15.

3.4.3 A vetőgumó kezelése

A beküldött vetőgumó nem kaphat semmiféle kezelést (csávázás, előhajtás, sugárkezelés stb.). A bekért gumómennyiség magában foglalja a DUS vizsgálat vetőgumó szükségletét is.

3.5 Vetőgumó szétosztása, kiszállítása

A beérkezett vetőgumó tételekből az éves fajtasorrendnek megfelelően a kísérleti helyekre szükséges mennyiséget a VEO méri ki és látja el belső és külső címkével. A fajtakísérleti referens elkészíti az éves kiszállítási tervet és a Kísérleti Útmutatót, melyet megküld a kísérletet végzőknek.

3.5.1 Standard fajták vetőgumója

Standard fajták vetőgumójának tárgyában a NÉBIH a bejelentőkkel évente egyeztet.

3.5.2 Kísérleti vetőgumó maradékok tárolása, kezelése

A kísérletek vetése után megmaradt növényanyagot a VEO biztonsági minta vétele után megsemmisíti. Amennyiben a beküldő a vetőgumó maradéokra igényt tart, ezt a beszállításkor írásban jelezni kell.

3.6 Kísérlet beállítása

3.6.1 Terület kiválasztás

A kísérleti tábla egyöntetű, talajhibától (folttól) mentes, lehetőleg sík fekvésű legyen. A terület talajával szemben alapvető követelmény, hogy a feltalaj a termőréteg vastagságában homogén és jó levegőgazdálkodású legyen. Kísérletet csak megfelelő kultúrállapotú, nehezen irtható gyomoktól és talajlakó állati kártevőktől, barázdáktól, és bakháaktól mentes, a talajféleségnek és termőréteg-mélységnek megfelelő művelésben részesített, homogén talajminőségű táblába szabad elhelyezni. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a táblaszéleken kialakult művelési forgó a kísérletből kimaradjon. A tábla ne legyen mély fekvésű és erózióknak kitett. Kísérletet ismeretlen agrotechnikai előtörténetű, nem azonos előveteményű táblába elhelyezni nem szabad! A NÉBIH a kísérleti területet az elővetemény lekerülésétől a kísérlet ültetéséig folyamatosan gyommentesen tartja. Kísérlet kísérlet után legalább három évig nem kerülhet ugyanarra a területre.

3.6.2 Tápanyag utánpótlás

A kísérleti területre szerves trágyát kijuttatni csak a kísérlet előveteménye alá, vagy azt megelőzően szabad. A műtrágya adagokat a kísérleti területre vonatkozó 5 éven belül elvégzett

talaj-tápanyag vizsgálatra épített műtrágya mérleg alapján kell meghatározni. A kísérletekben nem törekszünk a potenciális termőképesség maximális kihasználására. A fajtakísérleti állomásokon és a kihelyezett kísérletekben az érvényes – tápanyagvizsgálatokon nyugvó - általános előírás szerint kell a műtrágyázást végezni.

Szervestrágya: lehetőleg 45-60 t/ha, őszi kiszórás után rögtön alászántva kerüljön a kísérleti tábla előveteménye alá.

Műtrágyázás: az ősszel kiadott alapműtrágyát 45-55 t/ha termés eléréséhez kell kiegészíteni az egy éven belül elvégzett talaj- és tápanyag vizsgálati eredmények alapján.

3.6.3 Vegyszeres gyomirtás

A vegyszeres gyomirtást kizárólag a burgonyára engedélyezett szerrel szabad végezni. Általános elv az alkalmazandó gyomirtási technológia megválasztásakor, hogy csak olyan készítmény és dózis alkalmazható, amely nem okoz fitotoxikus hatást a növényeken (depresszió, természsökkenés, tüneti értékelések meghíúsítása). A posztemergens gyomirtó szeres beavatkozásokat minden esetben előre kell jelezni a fajtakísérleti referensnek.

3.6.4 Ültetés

Az ültetés kézzel vagy géppel történik az előírt sor- és tőtávolságnak megfelelően. A kísérlet ültetését úgy ütemezzük, hogy egy kísérlet egy nap alatt befejezhető legyen.

Az ültetéssel egy időben a töltögetést is elvégezzük.

Az ültetést akkor kell elvégezni, amikor a talaj hőmérséklete elérte a 7-8 °C-ot a 10 cm-es mélységben. Az ültetés mélysége homoktalajnál 8-10 cm, vályogtalajon 6-8 cm legyen. Kötétt talajon ennél is sekélyebben ültessünk.

3.6.5 Kísérleti parcellák jelzése, kezelése

A kísérleti parcellákat a NÉBIH az ültetést követő 3 héten belül mind a négy ismétlésben ellátja egyértelmű, tartós jelzésekkel. A parcellavégeket kelés után úgy kell kiegyenesíteni, hogy a parcellák hossza egyenlő legyen. Az első ismétlésben a NÉBIH feltünteti a bejelentőívben szereplő nemesítői jelzést, a további ismétlésekben pedig a randomizációs sorszámot.

3.6.6 Növényápolás, növényvédelem

Kártevők elleni védelem: A kísérletet minden állati kártevőtől meg kell védeni. A talajfertőtlenítés szükség szerint az engedélyezett szerekkel végzendő. A burgonyabogár elleni védekezés során, a vegyszer-rezisztencia kialakulásának megakadályozása céljából hatóanyag-rotációra van szükség.

Kórokozók elleni védelem: A burgonyavész és az alternáriás levélfoltosság ellen a kísérletek minden sorozatát védelemben kell részesíteni. Az állománypermetezéseket a lombzáródástól kezdődően, preventíven kell elvégezni, figyelemmel a hatóanyag rotációra.

3.6.7 Öntözés

A kísérletek lehetőség szerint öntözhető állomásokra kerüljenek beállításra. A teljesítményvizsgálatok természetes csapadékviszonyok között folynak. Öntözés automatikusan csak kelesztés céljából adható. Egyéb, a növényállomány megmentését célzó öntözés csak az állomásvezető tájékoztatása alapján, a fajtakísérleti referens hozzájárulásával végezhető.

3.7 Betakarítás

A betakarítást elősegítő kémiai lombtalanítás a fajtakísérletekben nem végezhető, csak a fajtakísérleti referens külön engedélye alapján, rendkívüli esetben.

A szaporításokban mindenkor az engedélyezett készítmények használhatók, a defoliálás időpontját az állomásvezető határozza meg.

Az egyes éréscsoportok betakarítását akkor kezdjük meg, amikor az adott éréscsoportba tartozó fajták 80 %-a már biológiailag érett, a gumók beparásodását követő 2 héten belül. A gumók betakarításkori érettsége, hőmérséklete alapvetően meghatározza a gumók sérülékenységének, tárolhatóságának mértékét.

A természetes érést követően a burgonya betakarítását haladéktalanul el kell végezni. A márérés után 2-3 héttel tovább a talajban hagyott burgonya érzékenyebb, rothadásra hajlamos. Minimális manipulációval, kevés idegen anyaggal szennyezve, kíméletes bánásmóddal csökkenthetők a gumósérülések.

3.8 Adat felvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése

3.8.1 Ültetés napja

Amikor a burgonyafajta ültetése történt. Ha az ültetés több napon át tart, minden esetben annak kezdési és befejezési időpontja kerül feljegyzésre.

3.8.2 Kelés napja

Amikor a burgonyafajta növényállománya négy ismétlés átlagában 50 %-ban kikelt, és a levélrózsa állapotot elérte.

3.8.3 Kezdeti fejlődés

Erősségének felvételezése a kelés befejezése után történik, amikor az első fajta a 15 cm szármagasságot elérte. A fajták közötti különbséget 1-9 értékszámokkal pontozzuk. 9-et a legerőteljesebb fajta, 1-et a ki nem kelt fajta kapja.

3.8.4 Virágzás kezdete

Az a nap, amikor az állomány 10 %-a virágzik.

3.8.5 Virágzás vége

Az a nap, amikor az állomány 90%-a elvirágzott.

3.8.6 Virágszín meghatározása

Virág színe: fehér F
 pirosas /rózsaszín/ P
 ibolya L

3.8.7 Érés napja

Amikor a lombzat leszáradt, a szár 65-70 %-ban elhalt, a gumó beparásodott, héja nem foszlós. Amely fajták a betakarítás időpontjában még nem beérettek, azoknál a betakarítás időpontját kell feljegyezni.

3.8.8 Betakarítás ideje

Az érés bekövetkezte után, két héten belül.

3.8.9 Termésmennyiség mérés

A fajták termőképességét és termésstabilitását első- ("E") és másodéves ("e") termesztésben vizsgáljuk. A parcellák termését sorozatonként külön-külön takarítjuk be. Minden egyes gumót be kell takarítani. Betakarítás után valamennyi fajta összes termése parcellánként bemérésre kerül. A mérések 0,1 kg pontossággal történjenek. A kórtani minták vételezése után a négy ismétlés termése összeöntendő. Az összeöntött össztermésből történik a frakciókra válogatás, a hatályos szabvány szerint. Válogatásnál a gumóformára nem kell tekintettel lenni.

<u>A méretkategóriák:</u>	apró	0-28	mm	(A legnagyobb keresztátmérőben mérve)
	vető	28-60	mm	
	nagy	60	mm	felett

A beteg, nem hasznosítható gumók tömege és a kórtani minta össztömege külön feltüntetésre kerül.

Teljes termés = Apró frakció + Vető frakció + Nagy frakció + Beteg gumók + Kórtani minta

3.8.10 Gumóforma, héj-, és hússzín meghatározása

Gumóforma: gömbölyű G
 ovális O
 hosszú-ovális HO
 nagyon hosszú NH
 kifli K

<u>Héjszín:</u>	sárga S
	piros P
	piros foltos Pf
	halvány-rózsaszín R
	liláspiros LP
<u>Hússzín:</u>	fehér F
	sárgásfehér SF
	világossárga VS
	sárga S
	sötétsárga SS

3.8.11 Mintavétel

A következő évi kísérletekhez az „e” szaporulati fokozatú vetőgumó biztosítása:

A kísérletekben szereplő összes fajta szaporításából 300-300 db szabványos méretű ($\varnothing = 35-55$ mm) egészséges vetőgumót kell betárolni az ismétlések összeöntött anyagából.

A gumók növénykórtani vizsgálata és a keményítőtartalom meghatározása céljából:

A kijelölt kísérleti helyeken mindegyik kísérletben - az "E" és "e" fokozatokban - ismétlésenként 25 db gumót kell félretenni. A mintákat, amelyek vető- és étkezési méretű gumókból állnak, a parcella teljes terméséből, válogatás nélkül kell venni, így a négy ismétlésből összesen 100 db gumó kerül vizsgálatra.

Tárolási minta

A kijelölt állomáson minden fajta "E" és utántermesztett ("e") fokozataiból 10-10 kg étkezési méretű gumót kell betárolni. Amennyiben nem áll megfelelő mennyiségű gumó rendelkezésre, akkor pontosan 5 kg gumót kell tárolásra bemérni. Ennek kitárolására tavasszal történik.

Ízbírálat céljára

Betakarítás után fajtánként kétszer 20 db étkezési méretű egészséges és fiziológiailag beérett gumót veszünk ki a négy ismétlés összekevert terméséből, és ebből végezzük az őszi és a tavaszi bírálatot. A gumókat bírálat előtt 10-14 napig kondicionáljuk, 16-18 °C-on.

3.9 Beltartalmi és felhasználási érték meghatározása

3.9.1 Főzési-sütési próba, ízbírálat

A fajták főzési idejének meghatározását négy férőhelyes, hőfokolóval ellátott főzőüstben végezzük. Fajtánként 1-1 kg étkezési mintát azonos hőfokú vízben főzünk. A főzési idő az összes gumó megfőzéséig eltelt idő, percben megadva. Bonitáláskor meghatározzuk a főtt burgonya konzisztenciáját, szétfőzésre való hajlamát, színét, szagát, ízét.

A vizsgálatra kerülő fajtákból a véletlen mintavételi módszerrel vett étkezési méretű burgonyát bíráló, illetve feldolgozás előtt 10-14 napig 16-18 °C-on kondicionáljuk.

Étkezési bírálatra kerül: főtt burgonya, gyors fagyasztott hasáburgonya és burgonya-saláta. A főtt burgonya közvetlen főzés után hámozva kerül bírálatra.

3.9.2 Mélyhűtött hasáburgonya

Mélyhűtött hasáburgonya vizsgálatához a félkész terméket a Pannon Egyetem Burgonyakutatási Központjának Laboratóriuma készíti el a kialakított technológia szerint. A bírálat előtt a hasáburgonyát 140°C-os napraforgó étolajban 3 percig sütik.

3.9.3 Chips

A chips mintákat a Pannon Egyetem Burgonyakutatási Központjának Laboratóriuma készíti el a kialakított technológia szerint. Értékelésük 1 - 9 fokozatú színskálával történik.

3.9.4 A gumók mechanikai hatásokra történő hússzürkülés-vizsgálata

A gumók mechanikai behatásokra való szürkülésének, sérülékenységének meghatározására ősszel és tavasszal provokációs sérülékenységi vizsgálatot végzünk, hogy a fajták tárolás alatti elváltozása meghatározható legyen.

3.10 Növénykórtani vizsgálatok

A vizsgálatok célja az egyes fajtajelöltek betegségekkel szembeni rezisztenciális tulajdonságainak megállapítása. Az egyes betegségek megjelenését a fajtakísérleti állomások jelzik a kórtani referens felé a pontos felvételezés megfelelő időzítéséhez.

A növénykórtani eredetű hiányhelyek (tőhiányok) okainak megállapítására a kísérletben akkor kerül sor, amikor a növényállomány a kelést követően a 20-25 cm-es tőmagasságot elérte. A felvételezéskor minden egyes ki nem kelt gumó felszedésre kerül. Feljegyzendő: a cérnahajtás-képződés, a hajtásgumócska-képződés, a hajtásképtelen, látszólag ép gumó, a fitoftórás, fuzáriumos, baktériumos és alternáriás gumó, valamint a rizoktóniás hajtásrothadás. Az értékelt eredményeket tő %-ban fejezzük ki.

Tárolási vizsgálatok

Minden burgonyafajtából 10 kg étkezési méretű gumó tárolhatóságát vizsgáljuk a röjtökmuzsaji kísérleti állomáson. A tárolási mód: hűtőtároló. A tárolási minták vizsgálata áprilisban történik (rázás, piacképeség).

3.10.1 Leromlást okozó vírusbetegségek

Kórokozók: burgonya levélsodródás vírus (PLRV)

burgonya Y-vírus (PVY) és komplexei

Státusa: kötelezően vizsgálandó

Indoklás: Minden évben fellépnek gyakran járványos fertőzéseket okozva, döntő szerepet játszanak a burgonya-leromlásként ismert, mennyiségi és minőségi termésveszteséggel járó biológiai értékcsökkenési folyamatban.

Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések tüneti értékelése a lombozaton^(a) és a gumókon^(b) teljesítmény- kísérletekben, legalább 4 kísérleti helyen

Vizsgálat időpontja:

^a = a virágzás fenofázisában

^b = gumóminták 1,5 - 2 hónapos tárolása után

Vizsgálat módszere:

^a = a legfontosabb tünettípusokat (szekunder fertőzésből származó levélsodródás, érnekrózis és/vagy tintafoltosság, enyhe, ráncos és súlyos mozaik) mutató növények gyakoriságának megállapítása valamennyi ismétlésben. A tüneti kategóriákat reprezentáló levélmintákból (50-100 minta/év) ELISA-teszt a 6 leggyakoribb burgonyapatogén vírusra (PLRV, PVY, PVM, PVA, PVX, PVS).

^b = fajtánként 2 x 100 gumós (az elit és az 1. szaporítási fokot reprezentáló) mintákban a hálózatos nekrosis (PLRV) és a nekrotikus gyűrűsfoltosság (PVY^{NTN}) tüneti értékelése, szükség szerint a tünetes gumók hajtatása után ELISA-teszt.

Adatközlés:

^a burgonya levélsodródás vírus (PLRV): fertőzött tő %

burgonya Y-vírus (PVY) és komplexei: fertőzött tő %

^b gumó hálózatos nekrosis (PLRV): fertőzött db %

gumó nekrotikus gyűrűsfoltosság (PVY^{NTN}) : fertőzöttségi index %

3.10.2 Burgonyavész

Kórokozó: *Phytophthora infestans*

Státusa: kötelezően vizsgálandó

Indoklás: A burgonya legfontosabb, legnagyobb termésveszteséggel fenyegető betegsége világszerte.

Vizsgálat típusa: Fóliasátras provokációs kísérlet a lombozat ellenállóságának vizsgálatára.

Vizsgálat időpontja: Szeptember – október hónapokban (NÉBIH Fajtakitermesztő Állomása, Monorierdő)

Vizsgálat módszere: A saját fejlesztésű, ún. egésznövény-fertőzési módszert 1990 óta használjuk a lombozat horizontális rezisztenciájának vizsgálatára: a genotípusok 1. szaporítási fokú gumóiból 60-60 db rüggyugványt vágunk ki, amelyeket a rügynyugalom vegyszeres megszakítása (0,1 %-os gibberellinsav (GA₃) + 1 %-os tiokarbamid oldatában 10 perces áztatás, majd csapvizes lemosás) után fóliasátorba ültetünk ki, kétismétléses, véletlenblokk-elrendezésű kísérletbe.

Fertőző anyag: a *P. infestans* egy komplex rasszkarakterű hazai izolátuma.

Mesterséges fertőzés: 3 x 10⁴ sporangium/ml sűrűségű vizes szuszpenzió lombra permetezése a növények 10-14 lombszeleves korában, a késő délutáni órákban (30 ml/parcella).

Fertőzöttség-értékelés: 1-10-es skálájú bonitálással fajtánként megbecsüljük a megbetegedett levélfelület nagyságát az összes lombfelülethez képest, az inokulációt követő 14-18. napon.

Adatközlés: fertőzött lombfelület %

3.10.3 Sugárgombás varasodás

Kórokozók: *Streptomyces scabies*, *Streptomyces spp.*

Státusa: kötelezően vizsgálandó

Indoklás: Általánosan elterjedt talajlakó kórokozók, amelyek súlyos minőségi kártételt (piacképesség romlása), esetenként mennyiségi veszteségeket („hálózatos varasodás”) okozhatnak a gumótermésben.

Vizsgálat típusa: Spontán gumófertőzések tüneti értékelése a teljesítmény kísérletekben, legalább 4 kísérleti helyen

Vizsgálat időpontja: A betakarítást követő 1,5 - 2 hónapos tárolás után

Vizsgálat módszere: Fajtánként 2 x 100 gumós (az elit és az 1. szaporítási fokú) minták tüneti értékelése a fontosabb tünettípusok alapján (felszíni, mély, púpos varfoltok, hálózatos varasodás)

Adatközlés: - fertőzöttségi index %

- fertőzött db %

3.10.4 Gombás és baktériumos eredetű gumórothadások

Kórokozók: *Fusarium spp.*, *Alternaria solani*, *Phytophthora infestans*, *Erwinia spp.*

Státusa: kötelezően vizsgálandó

Indoklás: Évjáratról és tárolási körülményektől függően jelentős mennyiségi és minőségi veszteségeket okozhatnak.

Vizsgálat típusa: Spontán gumófertőzések tüneti értékelése a teljesítmény kísérletekben, legalább 4 kísérleti helyen

Vizsgálat időpontja: A betakarítást követő 1,5 - 2 hónapos tárolás után.

Vizsgálat módszere: Fajtánként 2 x 100 gumós minták tüneti értékelése, bizonytalan tüneti diagnózis esetén a gumófelek nedves-kamrás inkubálása, tiszta tenyészetek készítése és a kórokozók fénymikroszkópos azonosítása, illetve speciális bakteriológiai vizsgálatok elvégzése.

Adatközlés: - fertőzöttségi index %
- fertőzött db %

3.10.5 Egyéb fertőző- és élettani gumóbetegségek/elváltozások

(burgonyahimlő, ezüsfoltosság, ikernövés-fiasodás, edénnyaláb-fásodás, vasfoltosság, üvegeség, üregesség)

Kórokozók/kiváltó abiotikus tényezők: *Rhizoctonia solani* (teleomorf: *Thanatephorus cucumeris*), *Helminthosporium solani*, magas talajhőmérséklet, kiegyenlítetlen vízellátás, tápanyagforgalmi zavarok

Státusa: kötelezően vizsgálandó

Indoklás: Az évjárat és az agrotechnikai elemek jelentős hatást gyakorolnak előfordulásuk mértékére.

Vizsgálat típusa: Spontán előfordulás tüneti értékelése a teljesítmény kísérletekben, legalább 4 kísérleti helyen.

Vizsgálat időpontja: A betakarítást követő 1,5 - 2 hónapos tárolás után

Vizsgálat módszere: Fajtánként 2 x 100 gumós minták tüneti értékelése.

Adatközlés: - fertőzöttségi index %: ezüsfoltosság
- fertőzött db % : burgonyahimlő
- fásodási-, foltosodási-, üvegesedési index: edénnyaláb-fásodás, vasfoltosság, üvegesedés
- db %: ikernövés/fiasodás, gumórepedés, üregesedés

3.10.6 Alternáriás levélfoltosság

Kórokozó: *Alternaria solani*

Státusa: esetlegesen vizsgálandó

Indoklás: A burgonyavész elleni rendszeres védekezések miatt jelentős fellépése ritkán következik be.

Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések értékelése a teljesítmény kísérletekben.

Vizsgálat időpontja: Amikor a természetes fertőzés mértéke (fertőzési nyomás) lehetővé teszi a fertőzöttség-különbségek kimutatását a fajtasorban. (Ha a legfogékonyabb genotípus fertőzöttsége eléri, vagy meghaladja a 20 %-ot, a fertőzött lombfelület %-ában.)

Vizsgálat módszere: A lombfertőzöttség megállapítása bonitálással.

Adatközlés: - fertőzött felület %

3.10.7 Sztolburossal megbetegedés

Kórokozó: *Stolbur phytoplasma*

Státusa: esetlegesen vizsgálandó

Indoklás: Járványos fellépése ritkán következik be, általában 2-3 éves meleg-száraz periódus után tapasztalható a betegség tömeges előfordulása.

Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések vizsgálata teljesítmény kísérletekben.

Vizsgálat időpontja: A fő vektorának tekinthető sárgalábú recéskabóca (*Hyalesthes obsoletus*) rajzáscsúcsa után kb. 3 héttel, július II. – III. dekádjában.

Vizsgálat módszere: A jellegzetes tünetegyüttes (csúcslevélkék kanalasodása, sárgulás, hónaljhajítás- és léggumócska-képződés, hervadás, gumi-gumójúság) fellépésekor a beteg növények gyakoriságának megállapítása valamennyi ismétlésben, tünetes és tünetmentes növények begyűjtése, a kórokozó azonosítása szerológiai (ELISA-teszt), vagy molekuláris biológiai (PCR, RFLP) módszerekkel.

Adatközlés: - fertőzött tő %

3.11 A kísérletek növénykórtani értékelhetősége

Az adat felvételezést csak azokban a kísérletekben kell elvégezni, amelyekben a fertőzés mértéke (fertőzési nyomás) lehetővé teszi a fajták fogékonyágbeli különbségeinek megnyilvánulását, azaz a mindenkori fajtasor legfogékonyabb genotípusának fertőzöttsége eléri, vagy meghaladja a 20%-ot (fertőzött felület % vagy fertőzött db %). Ezekben az esetekben a kísérlet valamennyi ismétlésében el kell végezni a felvételezést.

3.12 A fajták növénykórtani besorolása

A fajtajelölteket/fajtákat fertőzöttségük mértéke alapján 5 fogékonysági kategóriába soroljuk be a mindenkor kísérleti átlag függvényében:

Ha a fertőzöttség kísérleti átlaga $< 50\%$, a besorolás az egyes fajták fertőzöttségének a kísérleti átlagtól való eltérésén alapszik.

A kísérleti átlagot 100% -nak (bázisnak) tekintve az adott fajta:

rezisztens (1) minősítést kap, ha fertőzöttsége nem haladja meg a kísérleti átlag értékének $25,0\%$ -át;

mérsékelten rezisztens (2), ha fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének $25,1-75,0\%$ -a;

közepesen fogékony (3), ha fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének $75,1-125,0\%$ -a;

közepesnél fogékonyabb (4), ha fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének $125,1-175,0\%$ -a, és nagyon fogékony (5), ha fertőzöttsége meghaladja a kísérleti átlag 175% -át.

Ha a fertőzöttség kísérleti átlaga $> 50\%$, a besoroláskor a tényleges fertőzöttség százalékos értékei a rezisztencia/fogékonyság következő fokozatainak felelnek meg:

(1) $0 - 20\%$ = rezisztens,

(2) $21 - 40\%$ = mérsékelten rezisztens

(3) $41 - 60\%$ = közepesen fogékony

(4) $61 - 80\%$ = közepesnél fogékonyabb

(5) $81 - 100\%$ = nagyon fogékony

A fajtajelölt egy adott vizsgálati évre vonatkozó növénykórtani minősítését (1-5) az abban az évben beállított provokációs és/vagy teljesítmény kísérletek alapján megállapított fogékonysági kategóriák számtani átlaga adja egy tizedes pontossággal. A végső minősítést a vizsgálati években kapott kategóriák átlagával állapítjuk meg, a matematikai kerekítés szabályai szerint.

Ha egy bizonyos betegség vonatkozásában az ugyanazon fajtára megállapított fogékonysági kategóriák között 3 vagy ennél nagyobb különbség mutatkozik 2 vizsgálati év alapján, nem képezünk átlagot, mert ellentmondásosan viselkedik. Ebben az esetben további egy vizsgálati év szükséges.

4 A burgonyafajták gazdasági értékének megállapítása

A vizsgált fajta felhasználási célja (pl.: primőr, téli tárolású étkezési burgonya, saláta, chips, keményítő stb.) határozza meg azon tulajdonságok körét, melyeket a minősítési eljárás során alkalmazni kell. A vizsgálatok alkalmával hozzávetőlegesen 50 értékmérő tulajdonságot mérünk és értékelünk. A fajtaminősítési eljárás során a döntésre történő előkészítésnél több értékmérő tulajdonságot - és azokat is súlyozva - kell figyelembe venni, ezért minősítési küszöbértékek az egyes tulajdonságok vonatkozásában általában nem állíthatók fel.

A burgonyafajták vizsgálatánál, állami elismerésre történő előterjesztésénél az értékmérő tulajdonságokat az alábbiak szerint vesszük figyelembe:

4.1 Primőr, korai és nyári termesztésű fajták

Termőképesség (előnyös a bő termőképesség, de egyéb fontos tulajdonság megléte esetén lehet a standardnál alacsonyabb szintű is)

Gumóméret (kívánatos a nagy méret)

Gumóforma (rövidovál, ovál, hosszú-ovál, hosszú)

Beltartalom (a keményítőtartalom kevésbé meghatározó)

Gumófejlődés dinamikája, korai piacképesség (a gumóit gyorsan kinevelő fajták alkalmasak)

Tenyészdő hossza (előnyös a rövid tenyészdő)

Piacosság (hék színe, finomsága, a tétel alaki és méreti kiegyenlítettsége, bizonyos károsítóktól {ezüsfoltosság, varasodás stb.} való mentessége stb.)

Rügyek helyzete (közepesnél mélyebb rügyödrök nem elfogadhatóak)

Legfontosabb élettani elváltozások: füzéresedés, ikernövés/fiasodás, gumórepedés, üvegesedés, vasfoltosság, üregesedés, edénynyaláb-fásodás iránti hajlam (alacsonyszintű)

Lombfítóftórával szembeni rezisztencia (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség) Sugárgombás varasodással szembeni rezisztencia (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség).

Burgonya-fonálféreggel szembeni ellenálló képesség (kívánatos, de egyéb kedvező tulajdonságok megléte esetén fogékony fajta is elfogadható).

4.2 Téli tárolású étkezési fajták

Termőképesség (előnyös a bő termőképesség, de egyéb fontos tulajdonság megléte esetén lehet a standardnál alacsonyabb szintű is)

Étkezési minőség (konzisztencia, főzhetőség, íz, nyers elszíneződés, főzés utáni szürkülés)

Gumóméret (minél magasabb piacképes kihozatali arány kívánatos)

Gumóforma (rövidovál, ovál, hosszú-ovál, hosszú)

Beltartalom (keményítőtartalom az alacsonytól a nagyon magasig {10 - 20%} terjedhet, de nem lehet 10 %-nál alacsonyabb.)

Piacosság (héj színe, finomsága, a tétel alaki és méreti kiegyenlítettsége, bizonyos károsítóktól {ezüsfoltosság, varasodás stb.} való mentessége, stb.)

Rügyek helyzete (közepesnél mélyebb rügyödrök nem elfogadhatóak)

Gumók mechanikai tűrőképessége (házikerti termesztésre közepesen hajlamos, nagyüzemi -gépi- művelésre szürkefoltosságra nem hajlamos fajta fogadható el)

Legfontosabb élettani elváltozások: füzéresedés, ikernövés, fiasodás, gumórepedés, üvegesedés, vasfoltosság, üregesedés, edénynyaláb- fásodás iránti hajlam (alacsonyszintű)

Gumórothadásokkal szembeni ellenálló képesség (közepesnél fogékonyabb fajta nem minősíthető)

Leromlást okozó vírusbetegségekkel szembeni ellenálló képesség (a virológiai standardnál nem lehet fogékonyabb)

Lombfitoftórával szembeni rezisztencia (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség)

Sugárgombás varasodással szembeni rezisztencia (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség)

Burgonya-fonálféreggel szembeni ellenálló képesség (kívánatos, de egyéb kedvező tulajdonságok megléte esetén fogékony fajta is elfogadható)

Tárolhatóság (hosszú nyugalmi időszak, fiziológiai stabilitás, gumórothadásokkal szembeni jó ellenálló képesség kívánatos)

4.3 Saláta és desszert burgonyafajták

Termőképesség (nem meghatározó)

Gumóméret (lehetőleg közepes méretű, esetleg nagyobb)

Gumóforma (rövidováltól- hosszúig, beleértve a „kifli” formát is).

Főzési tulajdonságok (egyáltalán nem, vagy csak kissé szétfővő, íze jó, keményítő szemcsézete finom).

Burgonya-fonálféreggel szembeni ellenálló képesség (kívánatos, de egyéb kedvező tulajdonságok megléte esetén fogékony fajta is elfogadható).

4.4 Mélyhűtött hasábburgonya (pommes-frites) gyártására alkalmas fajták

Termőképesség (előnyös a bő termőképesség, de egyéb fontos tulajdonság megléte esetén lehet a standardnál alacsonyabb szintű is)

Gumóméret (kívánatos a nagy, 60 mm feletti méretű gumó)

Gumóforma (kívánatos a hosszú- ovál forma)

Tenyészeit (korai- középkorai érésű fajták kívánatosak)

Beltartalom (keményítőtartalom 14 - 16%, redukálócukor szintje 0,6-0,8%)

Sütési tulajdonságok (szín, íz, összbenyomás érzékszervi bírálaton minimum két vizsgálat átlagában nem kaphat „elfogadható”- nál (5) rosszabb minősítést).

Rügyek helyzete (közepesnél mélyebb rügyödrök nem elfogadhatóak)

Gumók mechanikai tűrőképessége (házikerti termesztésre közepesen hajlamos, nagyüzemi gépi művelésre szürkefoltosságra nem hajlamos fajta fogadható el).

Legfontosabb élettani elváltozások: füzéresedés, ikernövés/fiasodás, gumórepedés, üvegesedés, vasfoltosság, üregesedés, edénnyaláb-fásodás, cukrosvégűség iránti hajlam (alacsonyszintű legyen)

Gumórothadásokkal szembeni ellenálló képesség (közepesnél fogékonyabb fajta nem minősíthető)

Leromlást okozó vírusbetegségekkel szembeni ellenálló képesség (a virológiai standardnál lehetőleg ne legyen fogékonyabb).

Lombfitoftórával szembeni rezisztencia (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség)

Sugárgombás varasodással szembeni rezisztencia (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség)

Burgonya-fonálféreggel szembeni ellenálló képesség (kívánatos, de egyéb kedvező tulajdonságok megléte esetén fogékony fajta is elfogadható).

Tárolhatóság (nyugalmi időszak hossza, fiziológiai stabilitás, gumórothadásokkal szembeni jó ellenálló képesség kívánatos).

4.5 Püré-pehely gyártására alkalmas fajták

Termőképesség (kívánatos a bő termőképesség)

Gumóméret (nem meghatározó)

Gumóforma (nem meghatározó)

Rügyek helyzete (elfogadható a közepesnél mélyebben fekvő rügyű fajta is)

Tenyészeit (korai- középkorai érésű, előnyös a koraiság)

Beltartalom (keményítőtartalom 15 - 20% között; alacsony, 0,8% alatti redukálócukor szint)

Főzési tulajdonságok (csak alacsonyszintű szürkülés fogadható el)

Burgonya-fonálféreggel szembeni ellenállóképesség (kívánatos, de egyéb kedvező tulajdonságok megléte esetén fogékony fajta is elfogadható).

4.6 Burgonyaszirom (chips) gyártására alkalmas fajták

Termőképesség (előnyös a bő termőképesség, de egyéb fontos tulajdonság megléte esetén lehet a standardnál alacsonyabb szintű is).

Gumóméret (kívánatos a közepes;40 - 75 mm méretű gumó, kiegyenlített tétel)

Gumóforma (kívánatos a gömbölyű, esetleg gömbölyű-ovál forma)

Tenyészdő (elsősorban a korai- középkorai érésű fajták kívánatosak)

Beltartalom (keményítőtartalom 15 - 20% között; alacsony 0,6% alatti-redukálócukorszint)

Sütési tulajdonságok (szín: minimum 2 vizsgálat átlagában nem kaphat „elfogadható”-nál (5) rosszabb minősítést).

Rügyek helyzete (elfogadható a közepesnél mélyebben fekvő rügyű fajta is).

Burgonya-fonálféreggel szembeni ellenálló képesség (kívánatos, de egyéb kedvező tulajdonságok megléte esetén fogékony fajta is elfogadható).

4.7 Keményítő gyártására alkalmas fajták

Termőképesség (kívánatos a bő termőképesség)

Gumóméret (nem meghatározó)

Gumóforma (nem meghatározó)

Rügyek helyzete (elfogadható a közepesnél mélyebben fekvő rügyű fajta is)

Tenyészdő (nem meghatározó)

Beltartalom (kívánatos a 16%-ot meghaladó keményítőtartalom)

Gumórothadásokkal szembeni ellenálló képesség (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség)

Leromlást okozó vírusbetegségekkel szembeni ellenálló képesség (a virológiai standardnál lehetőleg ne legyen fogékonyabb)

Lombfitoftórával szembeni rezisztencia (kívánatos a legalább közepes ellenálló képesség)

Sugárgombás varasodással szembeni rezisztencia (nem meghatározó)

Burgonya-fonálféreggel szembeni ellenálló képesség (kívánatos legalább a Ro1 patotípus elleni rezisztencia.)

5 Előterjesztés feltételei

A DUS vizsgálatok eredményességéről a NÉBIH közvetlenül, a Fajtaminősítő Bizottság közreműködése nélkül dönt.

A gazdasági értékvizsgálatok lezárása után pozitív DUS vizsgálati eredménnyel a fajtát a NÉBIH állami elismerésre vagy a vizsgálatok megszüntetésére a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója elé terjeszti. Pozitív az előterjesztés, ha a jelölt gazdasági értékmutatói – figyelembe véve a hasznosítási irányt és a különleges gazdasági tulajdonságokat is – eléri, vagy meghaladják a standard értékeket.

Egy-egy faj fajtájának előterjesztését egy bevezető nyitja meg, amely az illető faj termesztésének, fajtaellátottságának helyzetét mutatja be, illetve egyéb idevonatkozó információt közöl.

Fajtánként szöveges előterjesztés készül.

Fajonként egy döntési táblázat készül, amely tartalmazza a döntéshez felhasználható tulajdonságokat és az egyes tulajdonságoknál előírt döntési kritériumokat.

Az évenkénti és az összevont kísérleti eredményeket tartalmazó táblázatokat a bejelentő a saját fajtája vonatkozásában kézhez kapja, az összesített előterjesztési anyag azonban csak a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója tagjainak kerül megküldésre.

6 Standardok használata

A standard fajta kiválasztásának kritériumai:

- játsszon meghatározó szerepet a hazai köztermesztésben,
- legyen nemzetközileg ismert,
- fajtacsoportjában képviseljen megfelelő minőséget.

Standard fajták váltása:

Az új standardot a bejelentővel történt egyeztetés után lehet kijelölni. A standard váltást a Fajtaminősítő Bizottságnak be kell jelenteni és nyilvánosságra kell hozni.

Mennyiségi standardként az I.A. éréscsoportban a holland Cleopatra, a II.A. éréscsoportban az ugyancsak holland Désirée fajtát alkalmazzuk.

Virológiai standardként a II.A. éréscsoportban, a téli tárolású étkezési burgonyák körében a német Agria fajtát használjuk.

Minőségi standardként a feldolgozóipari hasznosíthatóságnak megfelelően a mélyhűtött hasáburgonya esetében az Agriát, chips fajták esetében a holland Lady Rosetta fajtát használjuk.

7 . Tájékoztatás, adatközlés

7.1 Általános tudnivalók

A gazdasági értékvizsgálatok éves eredményeit a Hivatal elektronikus formában a bejelentők részére január végéig eljuttatja.

A kísérletek megtekintése csak kísérővel (fajtakísérleti referens/állomásvezető) és előre egyeztetett időpontban kerülhet sor.

7.2 Éves jelentés

Koordinációs értekezlet: (február 15-ig)

Előterjesztés elkészítése: Fajtaminősítő Bizottság ülése előtt legalább két héttel.

8 Kísérlet elbírálása

8.1 A kísérlet elfogadása

A kísérleti parcellák jelölése rendben megtörtént.

A kísérleti terület az egész tenyészidő folyamán megfelelő kultúrállapotban volt, beleértve az ellenőrző utakat is.

A növényzet a fajtára jellemző módon egyenletesen fejlődik, tápanyaghiány, talajfoltok (talajhibák), agrotechnikai hibák nem teszik kiegyenlítetté.

Nem érte jelentős elemi vagy vadkár.

Az előírt megfigyeléseket, méréseket a kijelölt határidőre elvégezték, és ezt megfelelően dokumentálták, az adatokat rögzítették, továbbították.

A CV 15 %-nál kisebb.

8.2 Kísérlet kizárása

A kísérlet kizárásáról a fajtakísérleti referens vagy állomásvezető javaslatára az osztályvezető dönt.

9 DUS vizsgálatok

9.1 Gyakorlati végrehajtás

A burgonya DUS vizsgálatát kétoldalú megállapodás alapján a Szlovák Köztársaságban, az ÚKSÚP végzi.

A vizsgálatához szükséges vetőgumó beküldési határideje, minőségi paraméterei megegyeznek a teljesítményvizsgálatra küldendő gumóéval. A DUS vizsgálatához szükséges 300 db vetőgumót a teljesítményvizsgálatra beküldött mennyiség már magában foglalja.

9.2 Vizsgálati irányelvek

A vizsgálatokban alkalmazott, tulajdonságtáblázatokban foglalt tulajdonságok és kifejeződési értékeik megegyeznek a CPVO-TP/23/3 dokumentumban foglaltakkal.

10 Előterjesztés tartalma

A DUS vizsgálatok eredményességéről a NÉBIH közvetlenül, a Fajtaminősítő Bizottság közreműködése nélkül dönt.

A gazdasági értékvizsgálatok lezárása után pozitív DUS vizsgálati eredménnyel a fajtát a NÉBIH állami elismerésre vagy a vizsgálatok megszüntetésére a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója elé terjeszti. Pozitív az előterjesztés, ha a jelölt gazdasági értékmutatói – figyelembe véve a hasznosítási irányt és a különleges gazdasági tulajdonságokat is – eléri, vagy meghaladják a standard értékeket.

Az állami elismerésre javasolt fajta előterjesztésének tartalma:

Egy-egy faj fajtájának előterjesztését egy bevezető nyitja meg, amely az illető faj termesztésének, fajtaellátottságának helyzetét mutatja be, illetve egyéb idevonatkozó információt közöl.

Fajtánként szöveges előterjesztés készül.

Fajonként egy döntési táblázat készül, amely tartalmazza a döntéshez felhasználható tulajdonságokat és az egyes tulajdonságoknál előírt döntési kritériumokat.

Az évenkénti és az összevont kísérleti eredményeket tartalmazó táblázatokat a bejelentő a saját fajtája vonatkozásában kézhez kapja, az összesített előterjesztési anyag azonban csak a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója tagjainak kerül megküldésre.

11 NÉBIH nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége

A fajta bejelentéséről, a bejelentés visszavonásáról, a fajta állami elismeréséről, illetve az állami elismerés megszüntetéséről, továbbá a fajtanév és a fajtafenntartó változásáról az EU Bizottságot és a tagországok hatóságait tájékoztatni kell.

A CPVO részére az alábbi információkat kell megadni, amelyet javasolnak hivatali kiadványban is közzétenni:

- a bejelentés napja,
- a fajta nyilvántartási száma,
- a javasolt végső fajtanév,
- a bejelentések visszavonása,
- a bejelentések visszautasítása,
- az állami elismerés megadása.